БЕЛАРУСКАЯ ДУМКА

Цана нумэру 50 кап.

Выходзіць тройчы у тыдзень.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Востра-Брамская, № 9.

Год I. Панядзелак, 5 мая 1919 г. № 4.

Голас вучыцялеў.

Вучыцельскі зьезд Гродзенскай губэрні вынес вельмі цікавую і характэрную у перабываемы час рэзалюцыю.

Зьезд, як ведама, горача вітае Цэнтральную Раду Гродзеншчыны.

Зьезд выказывае Радзе сваю веру. Ен імець цьвёрдую веру, што Рада абароніць клясавыя патрэбы сялянства.

Абароніць заваяваньні рэвалюцыі і самае дарагое з іх: нацыянальную самабытнасьць народу.

Да апошняга часу нашы вучыцялі, трэба казаць праўду у вочы, былі апалітычны. навет не любілі абы-якой грамадзкай працы. Яны-б мелі вялікі уплыў на нашае сялянства, каб яны гэтага хацелі, яны-б вялі за сабою усю працоўную сялянскую грамаду адраджонага народу, як гэта за звычай было і ёсьць у іншых сялянскіх народаў. Але нашы вучыцялі, як беларусы на толькі па крыві, але і па псіхалогіі, ня любілі, казаў той, „лішняга клопату“, вынікалі гоману і клуму вялікага сьвету і сьціпліньна забіваліся у свой невялічкі куток. Толькі саўсім нядаўна часьцей можна было пабачыць вучыцеля на сялянскім сходзе, ў коопэратыўнай краме ці народнай хаце.

Вучыцяльство маўчала.

Не падавала голасу.

Але-ж, як да робіць ліха, прарэжуцца й зубы.

Дзякаваць Богу, у нашых настаўнікаў зубкі ужо пачынаюць рэзацца.

Праўда, зубкі першыя, маладыя, слабенькія, — ня ў гнеў казана, — дзяціныя зубкі.

Бо у гэткі вялікі, гэткі адказны час, як наш цяперашчі, самыя навет сумленныя людзі. самыя сільныя правам духа, мусяць мець і сілу добрых зубоў.

Але пачатак зроблен. Нашае вучыцельства — праўдзівая саарганізаваная грамадзкая сіла.

Тая сіла, каля якой, быццым каля пчалінае маткі абметаецца увесь рой беларускага адраджонага сялянства.

Вучыцялі Гродзеншчыны, як відаць з рэзалюцыі, добра гэта зразумелі.

Вучыцялі вітаюць Раду, як запраўды нацыяльную інстытуцыю, бо ведаюць, што яна — думка і голас гушчы народнай. Яны ведаюць, што там сядзіць сам народ, а не пануючая каста паскробкаў грамадзянства з правага панскага ці з левага гультайскага боку.

І во у той час, калі бальшавіцкая Масква чырвоным тэрарам прымушае сваіх вучыцялёў прызнаваць і слухаць яе, нашае гродзянскае вучыцельства без а ніякай прынукі вітае і горача вітае сваю Раду — народнае і разам сваё праўдзівае прадстаўніцтва.

У той час, калі пры бальшавіцкім устрою вучыцяльскія хаўрусы мусяць раськідацца, калі вучыцялі там са зьездаў трапляюць у турму, бо ня хочуць казаць у рэзалюцыях няпраўды, ня хочуць прызнаваць саветы аднэй партыі за рады усяго працоўнага народу, у гэты час зьезд гродзенскіх вучыцялёў голасна гаворыць аб сваёй паддержцы Радзе гродзенскага сялянства і шлець туды сваіх прадстаўнікоў.

І імець веру, што Рада абароніць клясавыя патрэбы.

Пэўне! Дзе радзіцца сам народ, а ня яго мутны накіп, там здолеюць абараніць гэтыя патрэбы, там разьвяжуць пытаньне аб зямлі так, як найлепі самаму сялянскаму народу, а ня кучцы чужынцоў, швейцарскіх эмігрантаў, што колькі разоў прадавалі і прададуць гэты народ імперыялістам, і панам, і каму хочуць, абы толькі уседзіць на пасадзе і рабіць з сэрцам народа аперацыі сякераю-тупіцаю.

Праўдзіва абароняць, бо сялянскі голас будзе там поўны, ня зьменшаны на карысьць абы - каго. Кажу: абы-каго, бо людзі, што уцяклі з вёскі на лёгкі хлеб, што зьмянілі лапці на боты, што толькі трошку-трошку закурыліся мястовым пылам і разумеюць волю, як магчымасьць даставаць вялікія грошы і гультайнічаць, гэтыя людзі ня могуць мець выключнага права голасу за рахунак голасу сялянскага. А праўдзівы сьвядомы пралетырат нашага краю заўсёды згаворыцца з нашым сялянствам, ня патрабуючы гвалту і зьдзеку, рэквізыцыяў і грабежства.

Не дарма „цьвёрда пэўны“ вучыцялі, што Рада абароніць дарагое заваеваньне рэвалюцыі—нашую нацыянальную самабытнасьць. Рада — галава народа, а хто ж' як не сам народ абароніць сябе ад перакручываньня на чужацкі лад? Хто ж, як не сам ён *найлепей* патрапіць абараніць сябе?

Але цікава, чаму гэтак клапоцяць вучыцялі аб абароне беларускага народа, як нацыі? Хто галіцца адабраць у нас нашыя правы? Бач, мы чуем толькі з усіх бакоў аб самаазначэньню, аб роўнасьці ды вольнасьці! Бач, савецкая конституцыя гаворыць, што краі, адзначаныя асобым побытам і нацыянальным складам, уваходзяць, як аўтаномныя палітычныя алзінкі, у Расейскую Фэдэрацыю вольных нацыяў. І камуніста Радэк казаў старшыне ковенскай нямецкай Радзе Фішэру, што Савецкая Расея не мініцца захапліваць а ні Польшчы, а ні Літвы, а ні Прыбалтыкі,—нікай работнікі і галота гэных краёў самі будуюць сваё жыцьцё.

Так пішуць, так гавораць, а тымчасам? А тымчасам на „узьмежках“ Расеі (на бальшавіцкай жа тэрміналогіі) мы бачым, што вайна мае характар не клясавы, а нацыянальны. А тымчасам мы ведаем, што пад бальшавікамі на Беларусі ня было ніводнай беларускай газэты, апроч афіцыяльных вестак у Менску, якія зачыніліся на першых нумэрох, калі бальшавікі-беларусы былі кінуты у турму бальшавікамі - „обліскомзапцамі“, тымі, што увайшоўшы у „Областной Исполн. Комит. Запад. Области и фронта“ у часе вайны, ніяк ня хочуць выехаць у свае Арменіі, Грузіі, Латвіі і Вологды, бо ім добра жывецца на Беларусі. А тымчасам, калі лепшыя сыны братняга польскага народа кажуць нам аб згодзе, вольнасці і роўнасьці, вырадкі таго ж самага народу маняцца нас зьесьці, аннексіраваць, колонізаваць, полонізаваць...

А калі гэтак, то якжа добра робяць вучыцялі Гродзеншчыны! Як у пару падаюць свой голас!

Гуртуйцеся, браты!

А ці вы беларусы па крыві, а ці вы беларусы па бацькаўшчыне, гуртуйцеся у вялікую працоўную мужыцка-работніцкую грамаду, каб быць нам самім гаспадарамі у вольнай, незалежнай і непадзельнай Беларусі, каб нам самім завадзіць новы лад, каб нам больш ня быць пад конскім капытам і салдацкім ботам супаратаючых за панаваньне над намі суседзяў.

Адраджайцеся!

Усведамляйцеся!

Вучыцялі, народныя настаўнікі, вядзіце сялянству перад! N.

Спробы дзяржаўнага рабунку.

Пад вечар 2-га мая паявілася ў Вільні ніжэйпаданая польская адозва, расклеенная па мурох, якую прыводзім у верным перакладзе на беларускую мову:

Бацькаўшчына Касьцюшкі Міцкевіча і Траўгутта належыць **да Польшчы, як частка непадзельная.**

Устаноўчы Сойм Рэчыпаспалітае ў дні 29 красавіка 1919 г.

пастанавіў безадкладнасьць вось якога праекту Нацыянальнага-Дэмакратычнага Саюзу, Польскае Народнае Злучнасьці і іншых паслоў.

„Дзеля шчасьлівага асвабаджэньня пабедным польскім аружжам паўночна-усходняе правінцыі Польшчы з сталіцаю Вільняй з-пад чужога ўціску, надпісаныя прапануюць: Высокі Сойм хай захоча пастанавіць:

1. Сойм выказавае сваю радасьць па поваду пабеднага асвабаджэньня з-пад бальшавіцкай улады поўночна-усходняе правінцыі Польшчы з сталіцаю Вільняй і выказавае сваё прызнаньне і падзяку пабеднай польскай арміі і яе камандуючым.

2. Сойм прызывае ўрад, каб у духу пастановы в 25 пасяджэньня Сойма зрабіў канешныя крокі, каб землі гэтыя, некалісь Люблінскай Уніяй 1569 году на векі з Польшчай злучаныя, а Канстытуцыяй 3-га мая 1791 году ў адзін гасударственны арганізм з Каронай зьвязаныя, пасьля апошняга цяпер ад чужога ўціску асвабаджэньня ў адну гасударственную цэласьць з Рэчайпаспалітай Польскай зноў былі злучаны, згодна з аб'яўленай ужо шмат разоў воляй насяленьня“.

Дзеля пастановы Сойму з дня 4 красавіка, вышэй высказанай, ніякае апавяшчэньне, ні пастанауленьне, з гэтым нязгоднае, не мае нідзе юрыдычнай моцы.

Праект Варшаўскага Польскага Сойму намагаецца адным пацягам пяра па паперы зьніштожыць праклямаваную ўсяму сьвету *Незалежнасьць і Непадзельнасьць Беларускай Народнай Рэспублікі* і такую-ж самую—Рэспублікі Літвы.

Аб спробах шырэньня ідэі: Polska, Litwa, Białoruś i Ukraina—to jedno чулі мы даўно. Шмат брашур у гэтай справе надрукавана ў Варшаве, Кракове і Львове. Усе аўтары брашур выяўляюць абсалютнае няведаньне, як нашае гісторыі так нашых палітычных абставін. Такі „напрыклад пан Вацлаў Васілеўскі, як узьвялічываюць яго: „знаўца беларускіх адносін“, мае сьмеласьць пісаць, што: lud białoruski nigdy własnej państwowości nie posiadał. Іншыя, як вядомы паляком немцафіл Вацлаў Студніцкі, прафэсары Кутшэба і Буяк даюць уселякія рацыі, выцягнутыя з стасункаў 15—16 сталецьцяў, што Беларусь і беларусы—гэта фікцыя. Паном гэтым адказаць трэба: „Рукі проч ад белае, чыстае Беларусі! З такімі яснавяльможнымі панамі, якія хочуць нас навучыць сфальшаванай імі гісторыі, мы гаварыць ня будзем“.

Нягодная крутадушная іх палітыка, неахвота пазнаёміцца з праўдзівымі беларускімі адносінамі на мейсцы, незразуменьне духа часу і заваяваньняў рэвалюцыі — усё гэта б'ець у вочы і прымушае нас глядзець на іх з пагардай.

Ня ведаем, як Польскі Сойм прыйме пажаданьні гэтых паноў, дзяржаўных боа-вужакаў, мы толькі цьвёрда пераканаты, што *Беларускі Народ ніколі не адрачэцца ад ідэі сваёе Народнае Незалежнае Беларускае Рэспублікі.* Хэй сабе ўсе польскія надгакатысты, як браты Студніцкія, Обст, Гласко і іншыя Васілеўскія пішуць і крычаць, што „lud białoruski obojętny i bierny, usiłowań niezależności nie rozumie i nie popiera, a nielicznych(?) przywódców i pionerów ruchu od siebie odpycha“ — усё гэта ня толькі не паможа, а наадварот узмацуе і злучыць у вадну вялікую грамаду усіх беларусоў і не пазволіць ім быць гноем пад рост панскае культуры і панаваньня.

Фундамэнтам гэтага служыць нам нашае сучаснае запраўднае палітычнае жыцьцё і яго здабыткі, сьветлая памятка нашага 1-га усебеларускага зьезду, работы нашых рад, Рады Рэспублікі і яе зносін з усімі дзяржавамі, дзе прынцыпы праваў навет найменьшых народаў прызнаны і шануюцца.

Дзеля гэтага мы глядзім сьмела і ясна у сваю сьветлую будучыню і верым, што:

Жыве Беларусь і жыць будзе!

Саўка Барывой.

З ГАЗЭТ.

„Вільня акупована сацыялістамі“.

Польская „Gazeta Warszawska“ (№ 116 ад 29—IV) надта нездаволена, што „Вільня акупована сацыялістамі“. Яна піша гэтак: „Назначаны у Вільню камісарам места быўшы журналіст і мясцовы адвакат Вітольд Абрамовіч сабраў урад места, у каторы, як даносяць, увайшлі: Багіньскі, быўшы народны падкамісар, камуніст, 4 польскія сацыялісты, 3 жыды, ліцьвін і беларус. Ясна, што Вільня пачнець новае жыцьцё ад сьвята 1-га мая...“

Памятка беларускага грамадзяніна.

Вялікі Сход.

5—17 сьнежня 1917 году ў Менску адбыўся Першы Усебеларускі Зьезд, на якім былі правамочныя прадстаўнікі ад усіх слаёў беларускага народу. Усяго было каля двух тысяч дэпутатаў.

Беларусь — рэспубліка

На зьездзе была прынята аднагалосная пастанова, што Беларусь абвяшчаецца народнай рэспублікай, што ўрад Беларускай Народнай Рэспублікі выбіраецца тым органам краёвай улады, які застанецца пасьля зьезду.

Радасьць народу.

Пастанова гэная была прынята з нязвычайнай высакасьцю духа, у нязвычайнай радасьці. Дэпутаты-сяляне, ў сівых сярмягах і лапцёх, плакалі гаворачы: „Дзякуй Табе Божа! І мы нарэшці дачакаліся, што самі можам гаспадарыць у сваім родным краі!..“

Незалежнасьць і непадзельнасьць.

Усе разумелі, што народ, абараніўшы незалежнасьць і непадзельнасьць Бацькаўшчыны, выйдзе на шлях культурна-нацыянальнага і социяльна-эканамічнага адраджэньня.

Разагнаньне.

У гэты самы мамэнт у залю Гарадзкога тэатру, дзе засядаў зьезд, прырынулі бальшавікі і гвалтуючы, правам штыха і кулямёта разагналі зьезд, арыштаваўшы дзеяльнейшых дэпутатаў.

Зламаньне лёзунга.

Над вольнай воляю беларускага народу ўчыніўся нябывалы гвалт. Зломан быў лёзунг вялікай Расейскай Рэвалюцыі аб праве ўсіх прыгнеценых народаў на вольнае нацыянальнае самаазначэньне.

Рада П. У. Зьезду.

Пасьля разагнаньня зьезду, засталася загнатая ў падпольле, бальшавікамі — «обліскомзапцамі» („Областной исполнительный комитет Западной области и фронта“) Рада Першага Усебеларускага Зьезду — у ліку 54 асоб, каторая, *папоўніўшы свой склад прадстаўнікамі ад нацыянальных меньшасьцяў краю* выбрала Спаўняючы Камітэт і даручыла яму правадзіць у жыцьцё ўсе пастановы зьезду.

Спаўняючы Камітэт.

Спаўняючы Камітэт быў складзен з 17 асоб і, працуючы ў падпольлі, вёў змаганьне з камісарскім дэспатызмам, бароначы волю беларускага народу, на незалежнае дзяржаўнае жыцьцё, якая была выказана на зьездзе.

Народны Сэкрэтарыят.

Калі пасьля Берасьцейскай умовы бальшавікі пакідалі Менск, Спаўняючы Камітэт арганізаваў збройную сілу, абвесьціў сябе вышэйшай уладай на Беларусі і выдзеліў з паміж сябе ўрад рэспублікі — Народны Сэкрэтарыят.

Народны Сэкрэтарыят (Рада Народных Міністраў) быў прызнаны ўсімі дэмократычнымі гарадзкімі і земскімі самаўрадамі, як вышэйшая дзяржаўныя ўлада Беларускай Народнай Рэспублікі.

Пад немцамі.

Такім парадкам, хаця і на нядоўгі час, была праведзена ў жыцьцё адна з самых глаўных пастаноў Першага Усебеларускага Зьезду. *Не на доўгі час* дзеля того, што прыйшоўшая нямецкая акупацыйная ўлада спыніла працу Народнага Сэкрэтарыяту і не дала магчымасьці ўмацавацца беларускім дзяржаўным установам у правінцыі.

Праўда, яна потым старалася знайсьці прымірэньне, але гэтае прымірэньне далёка не пайшло, — бо немцы усё-ж такі заставаліся, як і раней, толькі акупантамі.

Рада Б. Н. Рэспублікі.

У сакавіку 1 18 году быў скліканы агульны сход Рады Першага Усебеларускага Зьезду, на якім злажыў сваё паўнамочча Спаўняючы Камітэт і Народны Сэкрэтарыят. Рада папоўніла свой склад прадстаўнікамі ад земскіх і гарадзкіх самаўрадаў, выбрана на грунце агульнага выбарнага права, зьмяніла назоў на Раду Беларускай Народнай Рэспублікі, падцвердзіла правы Народнага Сэкрэтарыяту.

„Газэце Варшаўскай“ яшчэ мала таго, што дзеецца у нас з боку шовіністаў-чорнасотнікаў, ей карціць, каб выкінуць самыя рэдкія паступовыя элементы.

хутка ўтворыцца „Камітэт дэлэгацыі у справе жыдоўскіх праў ў пры мірнай конфэрэнцыі“.

Мэты камітэту: 1) атрымаць раўнапраўе грамадзянскае і палітычнае для ўсіх жыдоў, 2) атрымаць прызнаньне праў нацыянальных меншасьцяў ў Усходней Эўропе.

АПОШНІЯ НАВІНЫ.

ВЕСТКІ З ФРОНТУ.

У нядзелю а поўдню нашаму супрацоўніку, на яго пытаньне аб палажэньню на фронце, пан ад'ютант N польскага камандаваньня афіцыяльна адказаў вось што:

—Пакуль што мы ня можам даць точных вестак аб тым, што за апошнія дні забрала польскае войска і гдзе праходзіць фронт, але незабавам гэтыя весткі аб рэзультаце аперацыі можна будзе падаць да агульнага ведама.

— Незабавам будуць важныя і добрыя весткі.

— Цяпер жа нашае войска у руху... Два гэтых дні кіпеў бой...

— Супакойце публіку, напішыце, што на фронце усе добра, аперацыі разьвіваюцца як мае быць.

Чуткі аб Ашмяне, Солах і Смаргоні.

Водле прыватных вестак і чутак у горадзе, за апошнія дні польскае войска забрала Ашмяну, Солы і Смаргонь, а з боку Багданава польскія конныя пад'езджаюць на 40 вёрстаў ад Менска.

Розныя весткі.

Бальшавікі здаліся украінцам.

ПАРЫЖ, 29—4. (П. Т. А.). З Цюрыху паведамляюць: венскія газэты падаюць да ведама, што бальшавіцкая армія, 20.000 людзей, што была на левым беразі Прыпяці, здалася ўкраінцам. Украінцы здабылі 2.000 ружжаў, 35 гарматаў і 200 кулямётаў.

У Галічыне абязброяно 2.000 бальшавікоў, каторыя йшлі ў Венгрыю.

Эвакуацыя Менска.

Прыбыўшыя з Менску людзі пераказваюць, што адтуль пачалася эвакуацыя савецкіх устаноў у Смаленск.

Дзе бальшавіцкія камісары?

Польская „Gazeta Warszawska“ (№ 116 ад 29—IV) піша, што бальшавіцкія камісары палякі: Ціхоцкі і Казлоўскі кончылі самаўбійствам, з другіх палякоў арыштаваны вядомыя з Менску Бэрсон і Гэльтман, з каторых адзін расстрэлены.

Голад у Пецярбурзе.

Чуткі і дзейканьне у Вільні аб тым, што Пецярбург узят фіннамі, пакуль што, як мы напэўна ведаем, не спраўдзіліся, німа ведама толькі, што будзе з пачаткам навігацыі.

Цэны у Пецярбурзе перад Вялікаднем былі гэткія: хлеб 50 рублёў за хунт, дзесятак яец 300 рублёў і т. д.

Жыхары Пецярбурга нецярпліва чакаюць першага амэрыканскага транспарту з еміною.

Жыдоўская справа.

Газэта „Temps“ паведамляе, што

У ВІЛЬНІ.

Едзе пан Скірмунт.

Як мы чулі, на гэтым тыдні ў Вільню прыедзе з Варшавы беларускі дзеяч з вялікіх паноў Раман Скірмунт.

Прыезд польскіх паслоў.

2-га мая прыехалі у Вільню паслы польскага Сойму: арцыбіскуп Тэодоровіч, Адольфа Свіда, ксёндз К. Лютаслаўскі, Ян Залуска, селянін К. Ковалеўскі і Вітальд Станішкіс.

Амэрыканская вайсковая місся.

Адначасна з польскімі пасламі прыехала амэрыканская вайсковая міссыя са спэцыяльнымі карэспандэнтамі амэрыканскіх газэт. Міссыя ездзіла на баевы фронт за Вільняй.

Амэрыканская харчавая міссыя.

Прыехалі ў Вільню двое сяброў амэрыканскай харчавой міссыі, каб даведацца аб найбольш палючых патрэбах места і яе жыхароў. З імі прыехаў амэрыканскі журналіст Мэкэнзі.

Рада Беларускай Народнай Рэспублікі яшчэ не адзін раз папаўнялася прадстаўнікамі ад розных дэмакратычных арганізацыяў і павятовых беларускіх рад.

У гэткім складзе Рада Б. Н. Р. працавала да апошняга часу і безперастаньня змагалася за суверэнныя правы беларускага народу на яго дзяржаўнае, незалежнае быцьцё.

Рада Б. Н. Р. увайшла ў зносіны з усімі дзяржавамі Эўропы і дамагалася ўчасця на мірным кангрэсе ў Парыжы.

Перад прыходам у Менск бальшавікоў, Рада прымушана была распусьціць сябе на неазначаны час, даручыўшы вясьці ўсю далейшую працу Радзе Народных Міністраў і Радзе Старшын Рады Б. Н. Р.

І цяпер *орган дзяржаўнай улады, Рада Народных Міністраў і Рада Старшын* ядыны правамочны орган дзяржаўнай улады на Беларусі.

Т. Гleба.

Беларускае драматычнае пісьменства.

Да астатняга часу беларускае пісьменства, даволі багатае паэтычнымі вершаванымі творамі і памяркоўна—празаічнымі, повесьцямі і паведаньнямі, мела вялікі недахват у творах драматычных, у свэім сцэнічным рэпертуару. Але за апошнія два—тры гады палажэньне саўсім зьмянілася: мала зьяўляецца вершаў і паведаньняў і незвычайна узрасло і узбагацілася драматычнае пісьменства беларусаў. Далі цэлы рад пьесаў драматургі Галубок (даўно вядомы і прызнаны, як бельлетрыста) і Аляхновіч (малады і адразу уступіўшы на драматычны шлях); зьявілась некалькі драматычных невялікіх рэчаў паэта Якуба Коласа, Вясёлага, Грамыкі і іншых. На драмах Галубка і Аляхновіча паклаў выразны адбітак час, што цяпер перабываем, прычым кідаецца у вочы характэрная прагва: пісьменьнікі ня могуць сагнацца са шпаркім лётам жыцьця, маючы сілы, дадзеныя ім. Галубок пільнуе адпечатаць навакольныя вобразы, але відаль гэтулькі мае вобразаў, новыя падзеі разьлягаюцца гэтак шыбка, што яму удаецца толькі калiва-калiва накідаць іх эскізы вугалём, пакідаючы патомкам магчымасьць перадумаць і ужыць соку фарбаў і сканчонасьці форм. І сюжэты с таго, што было да рэвалюцыі („Апошнае спатканьне“), сюжэты на тэматы аб змаганьню уціснутых з пануючымі ў эпоху нарыхтаваньня і пасьневаньня вялікай рэвалюцыі яму задаюцца куды больш, чымся зарысоўкі дзён пачатку соцыяльнай рэвалюцыі („Бязьвінная кроў“), ня гледзячы на ўсю выгоду гэткіх эффектаў, як разбіваньне панскага памесьця паўстанцамі-селянамі. Аляхновіч больш удумчывы да свайго наваколу, васпрыймаіць яго глыбей, таму, не пасьпеваючы даць абраз „сяньні“, ён дае у больш дасканальнай хворме абраз „учора“.

П'еса «Страхі жыцьця», у якой Аляхновіч з прыналежным яму спэнічным і пісьменскім талентам даў нам гэты абраз „учора“, дзеля таго-ж і мае вісачэйшыя вартасці, чымсі, да прыкладу, яго „Калі-сь“, усёж-ткі кал і-сьці, іменна ужо з часу забаставачнага руху на кульцю рэвалюцыі.

У „Страхах жыцьця“ малюецца сацыяльнае зло, але у панароўках маляра німа ані калiва таго, каб яму загадзя карціла так ці як навесьці або падказаць вам, што іменна у сацыяльным зьле карэньне усіх бед і нешчасьцяў, і, дзеля таго, прагладзеўшы усе тры акты, вы так уражаны жахам гэтага зла, гэтых страхаў, дзеля таго так закіпівае сэрца нялюбасьці і напаўняецпа смагаю новай творчасьці, смагаю зьніштожыць страхі старога сьвету і ствараць новае, ясьнеючае, ня блізкае да усякіх страхаў жыцьцё. На такое жыцьцё галіўся фантазёр, лятучонік. Сымон, што даводзіў, што маладосьць—вечна, але адурэў і пагінуў ад страхаў жыцьця.

Дзякуючы таму, што аўтар чапаець „праклятыя пытаньні“ і стараецца разьвязаць іх з агульна-людзкога пагляду, выходзячы на прысуды, зробленыя правадырамі сацыялізма, п'еса яго здабывае асаблівую цікавасьць і с памяркоўнай маласьцю слоў уражае лішкам у багацьцю думкамі.

Садзяржаньне гэткае: сем'я: бацька, матка, вялікая дачка і хлопчык. Бацьку разлічылі са службы, і сем'я галадуе. Паміраючая матка вечнымі папікамі і стаґнаньнем неасьцярожна піхае дачку на сорам на вуліцы. Бацька тшчэтна шукае працы, з гора п'ець гарэлку ды разво-

Прадстаўнікі Антанты.

2-га мая прыехалі аўтомобілям у Вільню двое вышэйшых ахвіцэраў ангельскіх ды адзін амэрыканскі. Пасьля поездам прыехаў француцкі ахвіцэр. У вярхоўным камандаваньні ідзець нейкая супольная нарада, якая мае вялікае вайсковае і палітычнае значэньне.

Аб выдачы харчоў.

Абецаныя ў абвестках харчы насяленьню: 12 хун. пшон. мукі, 1 хунт сала, 2 хунты солі і 3 хунты газы будуць выданы у канцы тыдня. Учора пачалася на станцыі распакоўка харчавога транспарта, што прыехаў у суботу.

Аб здачы аружжа і амуніцыі.

Апошнім днём здачы аружжа і амуніцыі у камендантуру, ахвіцэру пляцу (Вялікая, 54), назначана польскаго ўладаю 3-е мая (да 6 гадзін вечара). За неспаўненьне на дамаўласьнікаў і кіраўнікоў дамамі будзе штраф 30.000 марак або турма на 3 гады.

У вайсковай камендантуры.

Ад сяньнішняга панядзелка у вайсковай камендатуры заняцьці будуць толькі з 10 да 2 гадзін.

Арганізацыя вайсковай міліцыі.

Паручніку Кіртыклісу даручана вайскавою ўладаю саарганізаваньне дзеля пэўнага парадку у горадзе міліцэйскае дружыны. Запіс ахвотнікаў прыймаецца ў камендатуры (Дамінікансная, 1, пак. 74, друхі паверх).

Курсы сёстраў міласэрдзя.

Шасьці-тыднёвыя курсы сясцёр міласэрдзя пачнуцца ў панядзелак 5-га мая у 4 гадзіны папалудні ў кватэры гімназіі Польскага Вучыцельскага Таварыства (Губэрнатарская № 1).

Сярод духавенства.

У праваслаўнай духоўнай кансісторыі паднята пытаньне, як дастаць кошты на выплату пэнсіі служачым. Пакуль што трэба 6,000 рублёў.

Пэратруска.

Па загаду ўлады былі пэратрэсяны кватэры некаторых дворнікаў, дзе шукалі нахопленую „міліцыянтамі" у першыя дні пасьля бальшавіцкага выхаду маемасьць. Абы - дзе былі знайдзены смачныя рэчы: сала, цукар, гарбата, гароднiна і інш.

Хадзьба па гораду.

Выдача гарадзкіх перапускоў дагэтуль была па Дамінікансжай, гасьц. «Эўропа», пак. 122, у пана Аскеркі. Цяпер мяркуецца разлажэньне гэтае працы на цыркулы горада.

Выезд з Вільні.

Ня гледзячы на перапускі камендатуры, выехаць з Вільні надта а надта трудна, бо каля фронту у кожным бачуць „шпіона" і затрымліваюць.

А колькі-ж турбацыі, каб дастаць перш гэны перапуск: у магістраце трэба падаць заяву с подпісам двух-трох тутэйшых польскіх дзеячоў і с пазаньнем патрэбы на выезд, паперы павінны потым прайсьці колькі аддзелаў, пакуль трапяць у камендатуру і. г. д.

Зносіны з Варшаваю.

Сякія-такія зносіны з Варшавай ужо ёсьць. Едзе той, прыеждждае гэты, ідзе чугунка. І вось цікаўны факт: дагэтуль мы яшчэ не пабачылі ў Вільні ніводнай прогрэссіўнай польскай газэты.

дзіць думкі аб нейкім, німа ведама якім шчасьлівым жыцьцю. І ён пачынае нечага баяцца, ён баіцца усяго старога сьвету: людзей, жывёлы, хат... Матка сканала з голаду, дачка пайшла на прастытуткі, адпіхаючы улюбёнага чэлавека, бацька сьпіваецца, як зюзь, і халяруючы у хваробе, што паказваецца у боязьні наўкольнага, у страхах жыцьця, зарэзаў хлопчыка-сына. Мэта яго жыцьця споўнена, хворае ваабражэньне здавольнена: разьліта кроў дзеля выбаўленьня ад страхаў і дасціжэньня „вечнай маладосьці", але... надходзіць прасьвятленьне, і ён у жаху цяміць, што з ім, з яго сям'ёю, са сьветам, што ён пабіты, раздаўлены „страхамі" і новага жыцьця ня ўбачыць. А цераз сценку, так блізка і так чужа, так трагічна у свaім значэньню, іграюць і пяюць людзі: „Захачу — палюблю, захачу — разлюблю:" Людзі — мухі, бо, разважаў ён, забіць чэлавэка — на 'дну муху меней. І „страхі жыцьця", як вужакі-давіцялі, паўзуць а паўзуць на яго з ўсіх бакоў, драпаючы, мучаючы, з грызаючы жахучэйшымі мучэньнямі.

Лепшыя часткі драмы, а гэта—драма с пачатку да канца у наўнейшым значэньню слова, лепшыя часткі,—калі дачка першы раз прыходзіць з вуліцы і сустрэкаіць на парозе кватэры свайго каханка. Яе маналег адзначаецца незвычайнымі мастацкімі вартасьцямі. Ён хапаець за спод душі. Добрая мясьцінка, калі Юзя, ужо хворая і выматаная вуліцаю, пытаецца у каханка, ці любіць ён яе парапейшаму? — „Мы, мужчыны, брудныя стварэнькі,—кажа ён.—а таму вельмі любім „чыстату", і цяпер я на цябе магу глядзець толькі як на сястру". Яго шчырасьць нялюдзкая ўзабівае няшчасную дзяўчыну. Ен ідзець ад яе, кажучы, што калі людзі гінуць, да прыкладу, у часе пажару у театру, дык ратуюць толькі сябе і дзеля таго сьпіхаюць у вагонь бацьку, матку, каханку. А безпярэчна найлапшыя часткі — маналогі цантральнай хвігуры — самасошлага лятучоніка і пьяніцы. зьнямоглага ад страхаў старога — бацькі Сымона, — іх трэба чуць на свае вушы.

Да заган п'есы трэба запісаць падазрэнна-вялікую лічбу сьмерцяў, хацяж гэты выпадак, можа, і зусім да месца на поле страхаў.

Наагул жа яна — глыбока абдумана, вельмі многа што у сабе мае, стыльна, сцэнічна і можа быць палічана лепшым вытварэньнем аўтора і запісана да лепшых абразцоў беларускага пісьменсвва агулам і драматычна у частцы.

М. Г.

Почта і тэлеграф.

Міністр почты і тэлеграфу Лінде прыслаў у Вільню камісію, мэтай каторай будзе арганізаваць у Вільні і акоjліцы пачтова - тэлеграфныя урады. Маршалак камісіі Станіслаў Мацёнга. Кіраўніком почты ў Вільні будзе нейкі Гловацкі.

На почце і тэлеграфу.

У бліжэйшыя дні на почту і тэлеграф будуць прымаць служачых.

Служачым почты і тэлеграфу мяркуецца выдаоь паў-легіянэрскі паёк.

Пэнсіі б. савецкім служачым.

Быўшым служачым савецкага кантроля мяркуецца частковая выдача пэнсіі з бягучага рахунку гэнай установы у народным банку.

Пасяджэньне Саюзу коопэратываў.

Сягоньня 5 мая на Нямецкай вуліцы № 22 у 12 гадз. дня будзе пасяджэньня саюзу коопэратываў Беларускага краю. На пасяджэньня запрошаны прадстаўнікі Беларускай Рады, Літоўскага Камітэту і некаторыя польскія дзеячы.

Калі адчынены крамы.

Па загаду ўлады крамы павінны быць адчынены з 8 да 1 гадзіны і з 3 да 6 гадз.

Абвесткі аб харчох.

У суботу 3-га мая паявіліся абвесткі аб выдаваньні харчоў ува ўсіх краёвых мовах, падпісаныя панам Мацеям Ямонтам. Гэтым мы дапаўняем нашую заметку ў № 3-ім: „Справа харчоў", адзначаючы аднак, што першыя абвесткі аб выдаваньні харчоў былі друкованы толькі па-польску.

Заметка аб заметцы.

Дзеля супакою зацікаўленых у тым асоб, адзначаем, што адзін загаловак заметкі „Дзе падзеліся бальшавіцкія камісары?" ня робіць супраўды бальшавіцкім камісарам старшыню камітэту дзяржаўнага будаўніцтва пана Казлова, тым барджэй, што камітэт гэты і польская ўлада уважае за установу, патрэбную для краю. Апроч таго, нам невядома, дзе пан Казлоў: у Варшаве, Вільне ці Лідзе?

Рэдакцыя просіць чытароў „Беларускае Думкі" пісаць аб усіх падзеях жыцьця на вёсцы і ў горадзе, аб тым, што дзеецца у сваёй хаці і у бліжэйшай дзяржаўнай ці грамадзкай установе, у школі, на рабоці у полі, ў лесі, на фабрыцы, заводзе, чыгунцы ды усюдых.

Пішыце аб сваіх патрэбах і жаданьнях, а злашчы—крыўдах.

Весткі павінны быць пэўныя.

Подпіс і адрэс дапісчыка толькі для ведама рэдакцыі.

Рэдактар і выдавец І. Вайцяховіч.